

Nr. 9.
An. VII.
1833

Gherla
1/13
Main

FAMILIUL FAMILIUL

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

Z O E.

Novela originala.

Ali Achmed pasia erá omu mare si puternicu. Palatiale de pe malulu Bosporului, gradinile dela cornulu de aur, dominiile intinse pe siesurile Anatoliei, apoi curtea si suit'a lui — tóte vestiáu marirea si binele lui; ér' influinti'a lui, apoi numele ce-lu aveá in óstea ianiceriloru, 'lu redicáu intr'unu nimbu asemenea gloriolului sultanu.

Marirea si poterea lui, pomp'a seraiului, si multimea hadineloru lui nu-i placú marelui padişah, si Ali Achmed intr'o buna demanétia 'si culesé siatr'a, a-veea si hadinele, si parasi stambululu.

In Silistri'a, pe malulu Dunarei 'si redicá Achmed casteluri pompóse, seraiu stralucitu si continuá viétia plina de placeri.

Bercurile de pe malu le stramutá in gradini pompóse, beltile in lacuri limpedi, pe lângá lacuri chioscuri de petrecere. Si fermecá malulu Dunarei intr'unu Bosporu feericu si stralucitoriu.

In midiloculu parcului steteá magiculu seraiu, a carui umbra se intreceá cu umbrele minareteloru. Si in seraiu raiulu profetului, cu tóte placerile ce le crede si le visédia dreptu-credintiosulu musulmanu.

Unu numeru mare de dominii 'si versáu rodurile, si unu numeru mai mare de hadine 'si imbiáu graçiiile pentru de a-i marí placerile vietiei.

Cu banulu, cu vèlfa si cu poterea lui stapèniá siepte provincii pe Dunare. Si ce produceá siepte provincii — frumosu si scumpu — tóte straluciau in seraiulu lui Ali Achmed.

Si turculu tiène, cá nu este in lume mai scumpu si mai frumosu, decátu femeia scumpa si frumoáa. — Dedeá bani grei pe pompa si comori pe ochi frumosi.

Tier'a romanésca erá marea ce-i produceá cele mai scumpe margele, cele mai frumoáe margaritare.

Ómenii lui calcáu tier'a si-i culegeáu margaritarele. — Auru, argintu, vorba dulce si sila, jafulu si iataganulu — tóte le stateáu la dispositiune.

Asiá omu erá Ali Achmed!

* * *

In parculu Seraiului pe o pagisce verde, erá asternuta o piele de leopardu, si pe acést'a siedea Zoe, cea mai frumoáa hadina pe latulu acestui pamentu.

Sub o tufa de trandafir, tavalita a-lene, priviá prin cerculu unui cucurbeu ce faceá o fóntana sari-tóre.

Ochii-i ardeáu cá dóne lumini; dar' in flacar'a celoru doi ochi poteái se cetesci aiurirea unui doru ce stinge melancoli'a unui sufletu ce si-a pierdutu fericirea.

Tóta dorerea are o poveste, si dorerea graçioásei Zoe inca 'si avea povestea s'a.

La pólele Carpatiloru, dela Tergovisce spre munti, erá unu castelu — castelulu unui boeriu.

Boeriuulu aveá o féta frumoáa — lumea-i dícea dîn'a codriloru, cá-ci erá frumoáa cá dínele.

Dínele se cobóra in codri, se insfra in cercuri, jóca la flueru, şalta si rídu, si rapescu animi june de voinicu. — Asiá faceá si fét'a cea de boeriu.

Se coboriá josu la tiéra, saltá, rídea si amagiá lumea, cá si dínele.

Si furá animi de voinici, si le prapadeá. — Celu ce o vedeá odata, n'avea odichna in veci.

'Lu amagiá, 'lu farmecá, si-i furá anim'a din sènu. Cá si dínele.

Si ea rídea de lume si de amorulu celoru ce o slaviáu.

I-se inchiná boeri de vitia vechia, atleti cu renume, teneri cu averi; dar' ea nesocoteá teneri, doruri si lacrimi. — Anim'a ei erá libera.

Dar' a venit unu teneru, copilu cu gura dulce. Nici vitia mare, nici nume, nici averi. Dar' aveá doi ochi frumoși, doi ochi vorbitori.

Ea i-a vediutu, — si nu i-a uitatu in veci.

Fet'a cea de boieriu s'a datu prinsă. Tenerulu cavaleru i-a adunatu flori, i-a facutu lantiu din ele, — si ea s'a datu sclava.

Că-ci ochii ardu că stelele, si in stele ni-e scrisu destinulu.

Frumós'a dîna a devenitu mirés'a, si tenerulu a devenitu mire.

Lumea erá verde si frumós'a, sufletele loru pline si infflorite.

Cătu bine are o lume mare, căta fericire stralucesce in fačí'a unui mire, in zimbetulu unei mirese — tóte se imbiáu si tóte promiteáu.

Dar' ah! intr'o nópte grea venira lotrii lui Ali Achmed si rapira copil'a cea de boieriu.

— — — — —
Éta, acést'a erá povestea frumósei hadine!

Si adi hadin'a cea mai frumós'a pe pamentu — erá camelia in seraiu flóre fără mirosu.

Erá juna si erá frumós'a. Unu pasia puternicu i-se inchiná, si unu cărdu de slave i serviáu. Dar' — tóta flórea are unu vierme.

La anim'a ei inca rodeá unulu: dorinti'a paserei din colivie, visulu celui ce nu póte uitá.

Preste ziduri si preste bercuri se vedeá ceriulu limpede, si pre ceriu treceáu norii, si pre sub nori treceáu paserile in sboru — sufletulu ei mergeá cu ele, departe — departe.

Gândeá si resgândeá, medită si planuía; dar' seapare nu aflá pe acestu pamentu.

Visá visuri lungi si fericite, si éra se tredia sclava...

Dincolo de zidu curgeá Dunarea, i se audiáu valurile batându-se in muru... póte că elu, pentru care i e asiá grea sclavi'a — póte că elu asceptá nopti intregi cólea sub zidu, luptându-se cu valulu, batutu de vânturi si alungatu de doru. — Preste estu zidu bercuri frumóse, vîrvurile arboriloru se vedu clarîndu-se in vîntu... póte că elu pândesce si ascépta, — ascépta unu semn si scie unde e ea, mirés'a lui, — se scie unde si cum se móra pentru ea.

Ea dincóce, si elu, póte dincolo de zidu, amendoi munciti de doru.

Si dorulu loru arde; cu flacarile lui a-i aprinde pamentulu, si numai unu zidu i-i desparte.

Muncita de acestea gânduri siedeá Zoe tavalita a lené pe pielea cea de leopardu, si priviá lungu prin cerculu apei, ce faceá fântana saritóre.

Singura singurea. Nu o vedeá nimenea decātu ceriulu celu limpede, nu-i scia nimenea cugetele, decātu sufletulu ei. — Colé in crénga se jocáu dóne paseri; ele inca 'su dragostóse, ele nu o voru vinde.

Si cum siedeá si cum cugetá, odata audí de preste zidu o doina, o doina romanésca.

Zoe tresari.

O doina fermecatóre, o doina ce-i rapia sufletulu, si-lu duceá cu sine; o doina ce-i tredí tóte suvenirile celui de-ántâiu amoru.

Zoe ascultá.

Dar' nu ascultá ánim'a, aeelu copilu neascultatoriu. Ea bateá, — bateá si se sbateá; cá si cându ar' dice: lasé-me se mai batu odata, apoi se me sfîngu.

Si doin'a se leganá prin bercuri cá unu graiu dulce din ceriu.

* * *

Ali Achmed siedeá la umbr'a unui cortu, cu petiórele incolacite sub elu, si priviá cu dulce fačí'a hadinei, ce pareá fantastica! Zoe stateá nemișcata, si priviá departe prin aeru, cá si candu ar' privi cu doru la unu punctu in zenitu.

— Ce dór' ai tu biulbiulica draga? intrebá Ali desmerdându-o. Doresci salbe de auru, ghioci de mare, sgoice cu margaritare séu diadema scumpa? Doresci tu cev'a ce n'are omu in lume: isvoru de miere, rîu de lapte dulce?

Zoe medită.

— Vedu vulturu in aeru, paserea in frundia, fluturulu sborandu, — si — dorescu cev'a Ali, — nu sciu ee dorescu, — dorescu fericirea.

— Cine e mai fericitu cá tine Zoe? Spune-mi... se móra.

— Cine? vulturulu, paserea si fluturu!

Pe fačí'a lui Ali Achmed se ascernú o cétia mohorita. Voi se dica cev'a, dar' Zoe sili a continuá:

— Ele nu suntu fericite, că-ci nu potu se véda in totu momentulu stralucirea fečíi t'ale; dar' suntu fericite că potu se véda lumea ast'a frumós'a si infflorita. Ele vedu padurea cea verde, vedu culmii muntelui, si sulu eu holdele, si florile in érba. — Vedu sórele cându resare, si sér'a candu apune; vedu mugurulu candu crépa, frundi'a candu inverdiesce; si tómn'a o vedu cum cade. — Vedu diorile cându resaru si róu'a candu pica. Ele audu pescarii cãntându doine, si ciobanulu cãntându din flueru. Audu versulu turturelei in câmpu liberu, si prepeliti'a chiamându-si puii. — Ast'a e, ast'a o dorescu eu Ali!

Zoe tacu. — Ea pareá aprofundata intr'o melancolie, intr'o dorere visatóre, ér' Ali pasia priviá la ea cu ochiu scrutatoriu.

Asia statura ambii câteva minute. Zoe priviá la ceriu, Ali priviá la ea.

— Scí tu ce asiú dorí eu Ali? intrebá Zoe cu o launa naiva. Asiu dorí cá colé in vîrfulu zidului celui'a, éca colé chiar' — se am eu unu chioscu frumosu. Se esu demanéti'a si se privescu si se vedu rumenindu diorile; se iesu sér'a se vedu sórele apunédu. — Colo prin bercuri ar' cãntá pescarii, ici in parcu filomel'a; colo departe fluerulu pastoriloru, ici la bračíu pe Ali alu meu. Éta dar' dorinti'a mea!

Ali se redicá in genunchi si-i sarutá fruntea. — Zoe priviá in ochii lui cu atát'a farmecu cu cătu poti duce pe unu barbatu la perire.

Ali pasia se culeá apoi cu capulu pe bračíulu hadinei, si priviá, priviá lungu in ochii ei — in foculu de perdiare.

— — — — —
Si in trei dile fú redicatu chiosculu, asiá cum 'lu dorise Zoe. O spelunca de dîna, unu cuibu in flori.

Frumós'a hadina esiá demanéti'a se véda resaritulú sórelui, si sér'a apunerea lui. Ascultá doinele pescariloru si fluerulu pecurariului sér'a la luna.

Ali Achmed priviá, si vedeá fačí'a ei stralucitóre, si-i pareá bine.

Cá fačí'a hadinei stralucia de bucurie, si in ochii ei nu odata observá Ali lacrimi — de bucurie.

— De ce lacrimi tu Zoe? intrebá elu.

— De fericire Ali! răspundeá ea.

Póte cá aveá dreptu.

Colo departe, preste beltile siesului vedeá ea in tóta diu'a unu pescariu, sufulcatu pâna in genunchi, âmbându dela balta la balta, dintr'unu lacu la altulu cu mregea pe spate si cu flacar'a in sênu.

Elu priviá in apa, si vedeá chipulu Zoei; ea priviá la Ali, si vedeá chipulu pescariului.

Si candu se departá pescariulu prin cele bercuri — se audiá din departe doin'a cea scumpa, doin'a cea cunoscuta.

Asiá siedeá Zoe óre întregi si priviá si ascultá.

Numai cá se vedeáu.

Ei, dar' ochii sciu vorbi!

Ap'a canalului ce treceá prin gradin'a castelului se scurgeá cá unu sierpe lungu printre lacurile bereurilor. Oh se scie elu povesti, câte ar' poté se povestésca frumósei Zoe de mirele ei, ce âmblá cá nebanu pre malurile lui.

De câte ori nu cugetáu ei amêndoi, cá déca ar' dá Ddiu intr'uru momentu graiu riuurilor, séu floriloru, séu vântului: si-ar' tramite vorba, mângaiere si scapare.

Dar' nu e mângaiere decátu in suspinau si in lacrimi.

Cu ast'felu de cugete se luptá Zoe odata siediundu in chiosculu ei singura singurea.

Pescariulu se ivi aprópe de castelu, privi odata la Zoe, apoi siediù pe malulu riuului ce treceá prin castelu.

Si inecu, pânditoriu, incepù a aruncá ceva in apa. — Aruncá un'a, aruncá dóue, — apoi priviá la Zoe. Amorul e síretu. Zoe pricepù.

Se sculá repede, se coborí josu, merse la ríu, si dupa ce privi in giuru, siediù pe unu covoru de érba si asceptá.

Pe ríu se ivi o nuca si trecù in josu. Apoi se ivi alt'a, apoi alt'a.

Zoe se scolá, se sufulcá, se coborí in ríu, si prinse un'a din nucile plutitóre.

O nuca cá alte nuci.

Én' se-o sdrobímu!

Zoe cautá o pétra si sdrobí nuc'a inecu si cu atentiune. Nuc'a se desfacù in dóue, si in midilocu o frundia mica. Pe frundia erá scrisu: „La mediulu noptii vino in chioscu, fá unu semnu, noi venimù se te scapamu!...“

La marginea din josu, a pareului intr'unu basenu de marmuru se scaldáu dóue hadine. Ap'a basenului curgeá din ríu.

Un'a din ele, Fatime, erá o frumsetiá rara. O flóre resarita la pólele Caucasului, in florita in sórele orientului si rupta in flóre. Ea a fostu favorit'a lui Ali Achmed, dér' tenereti'a si graçile Zoei a intunecatu frumseti'a ei. Fatime fù delaturata si Zoe favorita. Lun'a apune, sórele resare, turculu n'are intunerecu.

Si sórele stralucesee, dar' lun'a stá la pânda. Amorul e síretu, si ignorarea e mama la ura si bunica resbunarei.

Aceste plante inflorescu în seraiu de minune. Unu maru de auru intr'o ceta de dine.

O nuca plutiá pe lângá tali'a frumósei Fatime. Ea o prinse.

— Haid' se-o impartímu — strigá ea catra ce'alta.

— Haid'! strigá ce'alta.

Apoi au desfacutu nuc'a. Dar' nu o-au impartítu. Fatime o-a datu tóta lui Ali Achmed.

* * *

Diu'a treceá inecu. Pentru Zoe erá o vecinicie. Inca o diumetate de di, apoi o diumetate de nópte, si apoi — apoi unu veacu de fericire.

Ce 'ti-e ursit'a Dóme!

Dar' diu'a a trecut si a venitú sér'a. Apoi a intunecatu bine.

Lun'a erá pe ceriu, dar' unu noru de véra acoperise totu orisonulu, nu se vedeá nimicu.

— „Ce tempu potrivitú cugetá Zoe. — Pâna de séra a siediutu pe o sofa privindu cá bêta in pamentu. — Si-a uitatu se se róge lui Dommedieu.

Si vaí mare lipsa ar' fi avutu de Ddiuulu celu mantuitoriu.

De séra s'a scolafu. A calculatu, a combinatu si a facutu tóte preparativele pentru esire. Cându a fostu gat'a s'a pusu erá pe o sofa si a asceptatu.

Dar' Ali Achmed intrá in seraiu.

Zoe observá. Sari in petióre.

Ali intrá la ea. Zoe se jucá cu dóue mere, cu dóue pomarance mici, si sareá si rideá.

Cându intrá Ali, Zoe scapá merele si tiépá; apoi sari in grumazii lui.

Si rideáu amendoi. — Ea rideá in faci'a lui, elu rideá in faci'a ei.

Si au risu si s'a desmierdatu nóptea diumetate.

Cându erá pe la mediulu noptii, Zoe asiá rideá câtu i erá uda faci'a de lacrimi.

— Pentru ce 'ti curgu asiá lacremile Zoe? întreba Ali.

— 'Mi-e somnu, — dícea Zoe.

Ce se díca? Lacremile curgeáu pe faci'a, nu le poteá ascunde.

Ce ti-a datu Dommedieu de mângaiere — lacremile.... ele te vëndu.

— Culca-te Zoe. Scii câtu te iubescu, — eu voiú veghiá la capetâulu teu.

Zoe se culcá. Apoi si-a ascunsu capulu in perini, si — a plânsu.

Dupa plânsu a venitú si suspinulu. Tóte se o venda. Plânge Zoe si suspina, plânge dupa placu sermana copila, — sórtea-ti e decisa!

*

Pescariulu celu teneru, mirele Zoei, si-a adunatu soçii si-au îmbracatu armele, si au asceptatu nóptea gat'a pe succesu ori pe mórte.

Mediulu noptii a sositú; dar' in chioscu nu s'a ivitu semnulu doritu.

Junele pescariu gâci caus'a.

Castelulu lui Ali Achmed aveá secrete, si despre acele secrete sciáa unii se povestésca povesti întregi.

Imbuibatulu pasia furá fete din locuri departate. Care intrá odata in seraiu nu mai esiá. — Si de esiá vre-un'a, ace'a aveá poveste. Povesti de acestea poteái se audi destule, colo pe malulu Dunarii — dela pescari.

Turculu culegeá flori, si care i placeá o puneá in pelaria; care nu-i placeá o aruncá. Dunarea erá de indemana, si Dunarea tace.

Ah, multe hadine frumóse dormiáu deja pe fundula Dunarei!

Apoi sórtea hadineloru e: se placa si se móra.

Trandafirulu face flori, ómenii i le culegu; dér' vine primavér'a, si éra infloresce. Hadin'a n'are decâtu o flóre. Frumósa, dar' numai un'a.

Sub malulu Dunarei vedeái din cându in cându o luntritia cu podóbe scumpe asceptându nóptea târdíu. Apoi vedeái câte o figura esíndu din seraiu, cu faci'a invelita, petrecuta de câte doi eunuchi. — Cei doi o puneáu pe luntritia, — luntrasiulu mâná pe Dunare in josu. Preste unu tempu re'ntorecá luntrasiulu singuru. Hadin'a nu mai re'ntorná. — Flórea a inffloritu.

Junele mire audíse multe din povestile seraiului.

In sér'a ce urmá dupa cele intemplete, pe marginea Dunarei sub malu se leganá pe apa o luntre decorata pomposu. Pe luntre siedeá gramada unu turcu — luntrasiulu.

Dar' in apropiere sub unu rózoru stateá mirele nefericitu, asceptandu si pandíndu.

Dupa-ce intunecá bine, tenerulu esí de sub rózoru si trecându tupilitu din rípa in rípa, se apropié de luntre. Erá imbracatu in haine turcesci, luntrasiulu 'lu asceptá.

Cându se apropié de elu 'si facú unu aeru incrediutu, puse unu petioru pe marginea luntrei, si scotiéndu o punga cu galbeni, incepú:

— Frate, esci omu seracu. Éta o punga de galbeni, poti traí fericitu. Lumea-i larga, banulu are pretiu ori unde — dà-mi vèsl'a mie, si te dù in pace.

— Turculu nu asceptá se sfèrsiesca, se scolá in petióre, se întórsé cu faci'a spre resaritu si pomení cu voce grea si rara numele lui Alah si a lui Mahomed.

Bine a facutu. Acele i-a fostu vorbele din urna.

Tenerulu vediéndu că cu banulu nu ispravescé. sarí in luntre cá unu tigrú, prinsé pe turcu de gátu, 'lu puse sub genunchi — si nu mai graí.

Tenerulu i desfacú turbanulu si-i culesé hainele apoi 'lu aruncá in Dunare.

Apoi imbracă elu hainele luntrasiului, se pusé pe capulu luntrei si siediú.

Inca o próba. Suceede séu bá: totu un'a. Mai bine o mórte lina, decâtu o viétia cu lacreni.

Dupa unu tempu se audí unu sgomotu, si-i sosí avisulu se stee gat'a. Si in câteva minute se ivira pe malu trei figure de omu. Erá doi eunuchi din seraiu si in midilocu o hadina cu talia inalta si sulegeta, si cu faci'a acoperita.

Tenerulu o vediú, — o mai vediúsé odata in viéti'a ast'a trecatóre. Apoi întórsé capulu, nu cumv'a se-lu recunósca.

Oh, déca l'ar' vedé, déca l'ar' recunósce Zoe, cine scie, nu s'ar' aruncá óre in braciaie lui, nu ar' strigá óre in primulu momentu: — Numai că te mai vedu, vréu se moriu! Bucuri'a ei i-ar' tradá acum'a, la unu pasiu de tielu.

Eunuchii prinserá pe Zoe se o redice dar' ea se smâncí din mânile loru si pasí ea singura in luntre.

Resoluti'a ei erá de admiratu. In peptulu tenerulu luntrasiu bateá anim'a, se-i iésa din peptu. — mân'a-i tremurá pe vèsla, — abia asceptá se pornésca.

Hadin'a se asiediá in luntre, apoi 'si redicá ochii spre ceriu.

Semnalulu se dadú, si luntrea poráf.

Dómne! — inca diece minute, numai diece — si voru vedé malulu tiei — scapati.

Hadin'a inse 'si vèrí mân'a in sènu, scósé o iéga micutia, o redicá la gura, si o golf . . .

Adio viétia amara!

Apoi se pusé in positi'a de mai inainte, cu ochii la ceriu.

Luntrasiulu mâná, mâná sermanulu, 'si puneá sufletulu. Anim'a i bateá, sudorile-i curgeáu, — dér' nu incetá.

Inca cinci minute . . .

Preste cinci minute voru trece midiloculu alviului, apoi se voru apropiá de malulu celu ce le promite fericire.

Luntrea lunecá usioru. — Inca trei minute.

Si au trecutu si acestea.

Luntrasiulu privi odata inainte, odata indereptu; si aflá că trecuse midiloculu.

Nu se potú rábdá. Nu potú asceptá malulu fàrà a graí cev'a scumpei mirese care credeá că ea merge la mórte. Ea cugetá că o ducú se o innece, si nu sperá că se va aflá libera in braciaie lui. — Oh ce momentu de fericire!

Tenerulu incetá din vèsla, 'si aruncá turbanulu, apoi sculandu-se se întórsé catra Zoe.

— Zoe, fericirea vietiei mele!

Zoe nu se mişcă. — Dormiá somnulu vecinicieí, cu faci'a alba cá marmurulú, cu mânile pe peptu, si cu ochii spre ceriu.

Tenerulu se plecá la ea, i puse mân'a pe frunte, si privi in faci'a ei.

Zoe erá rece cá marmur'a. Pe faci'a ei cum privi asiá catra ceriu, se pareá că se resbuna unu zîmbetu dulce si fericitu.

Spunu că unii ómeni moru cu zîmbetu pe gura. Cine scie ce vedu candu moru?!

Prin anim'a tenerului trecú unu fiuru de mórte.

Statú unu tēmpu in genunchi lângá ea, — luntrea mergeá de sine pe Dunare in josu, legánata incetu cá unu léganu de copilu.

Nu sciá sermanulu ce se faca.

In urma se întórsé, luá vèsl'a si-o aruncá in Dunare.

Apoi si-a imbraçisiatu mirés'a se-a plecatu spre ea, si o-a strinsu tare catra sine. — Lun'a li-a facutu cumuna pe lângá capu, cununa de radie d'auría.

Luntrea mergeá — mergeá pe Dunare in josu.

* * *

Departé spre mare s'a aflatu mai târdíu pe malulu Dunarei doi morti — imbraçisiati cá doi miri.

Q. R. Bulicescu.

O di de primavéra.

Sórele mandru revérsa radiele-i fermeatóre,

O paserica voíósa s'a întoreu éra la noi,

Ciripíndu ea ne vestese primavér'a-ncantatóre,

Inaectele miriade zinzinecu in mií de roi.

Unu imnu întóna natur'a, imnulu celu de fericire,

Luncile cu floricele dragalasiu s'au inamaltatu;

Undele pe la favóre se întrecu in stralucire:

Ici le vedi rubini, emaralde, ici fericu diamantu.

Mielusei langa citle pasiunéza cu iubire

Earba de flori semenata si asculta bucuosu

Unu ciobanu ce dice-o doina din cavalulu lui doiosu.

Ramniculu-Saratu, 1883.

EUFROSINA HOMMORICÉNU-STOENESCU.

21 Martie 1883.*)

— Sociului meu. —

Asta ziua de iubire
Luminósa, fara nori,
E o di de suveniré
S'o serbam cu fericire,
Scumpe, draga socoru!
Astadi candu cu voiosia
Ne-a unitu intr'unu santu doru
Dragostea pentru vecia
Resplătirea se ne fia
Unu ferice viitoriu.

EUFROSINA HCMORICÉNU-STOENESCU.

ABECEDARIU ROMANESCU DIN SECLULU XVII.

În zilele aceste dedem în bibliotecă „Museumul transilvanu,” după binevoitóri'a indegetare a dlui bibliotecariu alu numitulu museum, dr. Carolu Szabó, preste unu abecedariu romanescu tiparitu pre la finele seclului XVII. Nu ne aducem aminte, că cestiuat'a carté didactica se fia fostu pana acumu óreundeve mentiunata si descrisa. Celu puçinu nu se memoréda nice în Catalogulu bibliograficu a lui Dem. Jarcu, nice în Crestomatia si Principia de T. Cipariu, nice în alte asemeni scrieri. Si cu tóte aceste dins'a fóra indoéla e de interesu pentru cei ce urmarescu cu ceva atentiune cursulu desvoltárii literaturéi si culturéi nóstre.

Ne permitem drept'acea a face cunoscuta numit'a cartica, fia macaru în liniamente cátu de generali si scurte.

Éca aci, transcriendu literile cirlice cu latine si pastrandu dupa potintia ortograf'a formeloru gramaticali, titlulu ei întregu:

„Bucóvna, ce are în sine deprinderea invetiaturii copiiloru la carté, si simvolulu credintii crestinesci, diece porunci ale legii vechi si ale cei nóue, siepte taine ale besérecii resaritulu, ipoci. Cu voia pré sfintitulu chiru Atanasie mitropolitulu tieréi Ardelului; acumu antáiu intr'acést'a chipu tocmita si tiparita în sfant'a mitropolia în Belgradu, de Michaiu Istvanovici tipografulu; anulu Domnului 1699.“ La finele carticelei se mai însémna si „purtatorii de grig'a tipografiei, cinstitulu protopopu Georgie notaresiulu Daianulu, i panu Ratiu Istvan Kisfaludi odorbireulu Belgradului.“

Cartic'a pré 66 paginé nenumerisate în formatu 8-vu micu, si legate în parieti de lemmu, contine literé cirlice capitáli si cele mai mici, în numeru de 44, adéca si pré *o*, pré carele d. J. Mauliu (Cursu element. de literat., Bucuresci 1881, adausu pag. 83) luafu mai antáiu intr'o bucóvna tiparita în Rómnicu la 1814. Se aréta a oi vocalile, diftongii, si consunele, unde auctoriulu carticelei oserba, că se cade a sci, că *th*, *x*, *y*, *fh*, *ps* pentru numele si cuventele grecesci le-au primitu Slovenii.“ Urmédia silabisarea: vocalile si diftongii în ordine cu un'a si cu dóue consune; dupa acea o „însémnare pentru cumu se cade a slovní slovele, ce au de sup'r'a titlu.“ adéca prescurtárii scripturistice, p. e. Isu, Iilu = Isusu, Israilu, si o alta suma de cuvente de aceste, mai tóte slave, pré pag. 12—14, seadaugu si „prosodiele ortografiei“ va-se-dica accentele cu numirile loru grece (oxi'a, bare'a, paereu etc.), cumu si interpunctiunile cu numirile loru slave (zapetai'a, dvotocie scl.)

*) Aniversarea fidéntiarei nóstre.

Acum vine rogatiunea, candu va se incépa copilulu a invetiá: rogatiunea demaretiei (Imperate cerescu, Pré santa Treime, Tata-lu nostru, Dia somnu sculandu-me); simbolulu niceno-constantinopolitanu séu credilulu si celu alu santului Atanasiu Alesandriulu, si diece precepte ale lui Ddieu. La aceste e de însemnata, că de alu doile preceptu se pune „Nice-ti face tie chipu cioplitu scl.“ asiá cátu în cosecentia de alu treile preceptu în cartica se íea preceptulu nostru alu doile, si asiá mai departe. Vinu apoi dóue mandate principali ale legei vechie, si siese perfectiuni ale legei cei nóue (Mat. 5, 21 si urm.) Dela pag. 36—62 în întrebári si respunsuri se esplica fínti'a si efectele celoru siepte sacramente, întemeierea loru prin I. Cristosu documentandu-se din varie locuri ale Scripturei, arétandu-li-se materi'a si form'a, si în privint'a cestei ultime citandu-se începutulu rogatiuniloru si locurile respective din liturgiariu si euhologiu séu molitvenicu. În fine abecedariulu nostru inchiaia euumerandu cele trei fapte bune séu vertuti teologice, cele patru vertuti naturali, siepte daruri si dóuesprediece frupte ale Spiretului s., siepte lucruri ale misericordiei trupesci si siepte ale cei sufletesci, siepte pecate de mórté si siepte faceri de bine incontr'a acestor'a, si patru lucruri mai de apoi ale omului.

Limb'a abecedariulu preste totu luandu e cea vechia romanéca, carea, cumu scim, se estinde pana cátra a. 1710. Nu se póte negá, că dens'a inclina multu cátra romanéca mai nóua; posiede inse cu tóte aceste nu pucine vorbe cumu si forme gramaticali si sintactice mai antice si mai originali. Éca câteva probe.

Lesicali si fonetice: *besereca*, *den*, *pren*, *desup'r'a unintia*, de pururea *finciosu*, *máinte* = mai înainte, *direptu* si *dereptu*, *asinu*, *întrebaciune*, *cumenecatura*, *form'a*, *materi'a*, *stataciosu* = constante, *ce* = ci, *cáce*, *testamentu*, *cuceria*, *curatia*, *banulu vestitoriu* = evangelistu, *se* (e chiaru, botzandu-se), *insemnandu* (e ch.) *psalmist'a* = psalmistulu, *adeveréda adeveratu* = adevéresce adevéritu, *spre* = lat. *super*, *pierdutu*, *mieu*, *ne apará* = ne opresce, *cu deadinsu*, *de* = decátu, *abi*, *juruintia*, *jurare*, *episcopulu* (accentulu pré *i*) *sangele lege impunere* scl. cu *ge*, *de* = despre, *stingu* (i chiaru), *dupre* = dupa, *cumu* = cá, si alte asemeni.

Forme gramaticali si sintactice: *santa* *învíarea ta cantamu*, *si íerta nóue peccatele*, *multianéscu-ti pré santa troitia*, *nice pré capulu teu se te juri*, *cere la fine*, *sórele lui stralucesce spre cei rei si spre cei buni*, *si-íean parte despre dínsele* = diu, *gráesce*, *serie de dice* = dicundu, *cel'a ce adeveréda pre noi*, *materia este-i si vinulu*, *preste aceste ce-su puse înainte daruri*, *prin cea de sup'r'a punere a maniloru*, *marturie pentru cum se cade a se marturisi*, *de acum fi padiendute cá se nu mai gresiesci*, *dandu-le potere spre tóte nepotintiele omenesci*, *untu de lemmulu*, genitivo-dat. *liturghii*, *preotii*, *Lucái*, si preste totu articulu si terminatiunile flecsiunarie esactu indegetate, pronumele enclitice si ausiliariéle adeseori postpuse, scl.

Încá dóue trei oserbatiuni din punctu-de-vedere istoricu si cultural romanescu.

Cumu vedimulu din titlulu carticelei nóstre, Atanasiu se dice a fi metropolita, éra Belgradulu metropolia Bine se ne însemnámu atari titli. Ei suntu tota atâte argumente si documente istorice, mai alesu între împregiurárilé nóstre de adi, facia de unii istoriografi magari moderái, cari incepu a trage la indoéla si a negá esistentia unui scaunu metropolitanu romanescu din tem-

purile mai vechie in Transilvani'a, și caror'a — nu scimu, din orbi'a, ignorantia, ori ce cauza? — prindu in dilele noastre a secundă și unii istorici basericesci romani. „Atanasiu metropolitu și Belgradulu metropolia“: cine se crêda, că între persecutiunile și desastrele, sub cari gemeă suntu acumu două sute de ani poporul rom. din această patria, s'aru fi permisu acei titlii, decumva scienti'a și conscienti'a istorica despre vechimea inmemoriala a acelor'a n'aru fi esistatu pre atunce in principatulul Ardélului?....

Batutoriu la ochi e in abecedariulu din cestiune și ace'a, că mai pre fiecare pagina se iatóna disciplin'a și credinti'a dreptu-maritóriei baserice a resaritului. Se scie, că sub Atanasiu, metropolitulu aprobatoriu alu carticelei, s'a intemplat unirea basericesca a Romaniloru ciscarpatini. Estmodu dara din impregiurarea memorata se pare, că atâtu archipastoriulu, câtu și auctorii și ingrigitorii tiparirii abecedariulu eră cu fric'a in spate, se teamea de curse și lațiuni, cari de atâte ori se tinsera bieteii natiunii romane decâtu adversari, chiaru și sub preteste și cu moméle de ale religiunei și mantuierei sufletulu.

Pre urma din cele mai susu dîse despre esplicarea și desvoltarea celoru siette sacramente pare mai multu că verosimile, că carticic'a din vorba eră destinata totodata și pentru cei ce se prepará la statulu prentiescu. Ce modesta mesura de cunoscintie de la nesce fiitori conducatori și luminatori ai poporului! In sinodulu unirei mesur'a acést'a eră ce-i dreptu se se mai adauga, decidendu-se, că candidatii la preuti'a, pre langa cetilu și scrisu, se mai scia și Psaltirea de rostu; dara in siedinti'a urmatórii santulu sinodu reveni asupr'a acestei decisiunii, o asemenea pretensiune affandu-se pré esagerata.

Câta diferentia in acestu respectu — charu ceriului, — între atunci și acumu, între eri și adi! E cu nepotintia, că contemplarea acestei diferentie se nu ne dé anima, se nu ne îmbârbate, insufletiesca și otieliesca, și in luptele presintelui. Numai preutii și intelegintii nostri seculari se sté, toti că unulu și unulu că toti, fiacare cu demnitate și resolutiune la postulu seu de onóre. — De n'a peritu Românulu....

Dr. GREGORIU SILASI.

Nu ve placu?...

Nu ve placu?... Nu suntu fumose
Deciziunile ce-am facutu?...

Da!... 'nu acorduzi doreróse
Din unu sinu nepricéputu!

Dar' lasati... acuzi ce gata —
Lacrimile — acestu ivozru
Unde pîn'a cate-odata
Amu muiatu aciá cu doru!

Si-atunci scriu... nu scriu cu ele,
Scriu cu sange inchiegatu, —
Sangele inimii mele
'Lu verzu in doine — deperatu!...

Si-aciá triste-ozu fi acele
Catu ce scrii — de giclea mea:
De pe coziuzi mandre stele
In'a, un'a voru cadéa!... F. V. Sacatiannu.

EPISTOL'A RECOMENDATA.

— Noveleta. —

Erá antái'a di a anului 1869!... Se va vorbi multu de acésta di la Paris, in casuti'a de pe strad'a Luminei, unde nu erá intr'unu tempu decâtu bucuria și placere, și unde mai tardíu nu remasese decâtu desolare și dore.

In catulu alu doilea, unde vesele paseri ciripiáu in midiloculu a multíme de vase cu flori ce imbalsamáu aerulu și imfrumsetiáu ferestrele, s'au intr'unitu ómenii legei cu ómenii doliului și ai justitiei; și pe candu unu cosciug se duceá catra cemeteriu, se pusera pecetile pretutindenii, chiar' pe coliviile paseriloru și pre vasele floriloru, și mici afisie cu timbre negre anuntiáu pentru septeman'a urmatórii vëndiarea tuturoru objecteloru remase dupa adormitu.

* * *

Este unu anu de-abia, doi tineri locuiáu acolo, traíndu acea viétia familiara și comuna, a carei intimitate, inceputa pe bancile liceului și intarita prin o ideatitate de gusturi și de caractere, da nascere unoru afectiuni solide și france.

Paulu erá elevu ingineriu; Emilu erá comptabilu la unu banchiru. Dupa ce furé colegi de scóla, se regasisera la inceputulu luptei pentru esistentia și se hotarísiera se petréca impreuna acésta perióda de incercari, candu alegerea legaturiloru între ómenii este atâtu de grea, între bancile scólei și viétia practica.

Nici-odata vre-unu cuventu, nici-odata vre-o cërta nu schimbáse, nu inóráse seninatatea pretiniei loru. Cátu trebue se fi fostu dara de sincera, de puternica, loiala și devotata!

Paulu aveá o amanta, o fata buna și sincera, care impartasiá mai in tóte traiulu loru comunu, și nici-odata Paulu care erá inamoratu pâna la nebunia nu s'a gânditu că trebue se se mire vediéndu pre Emilu că glumescu cu amanta-s'a; — și nici-odata Emilu, care s'ar' fi aruncatu in focu spre a redicá evantaliulu fetei, n'a cugetatu că familiaritatea lui póte se mire pe Paulu.

Prietini'a loru erá intemeiata pe stima și pe incredere — o incredere atâtu de mare, că in primele dile ale lui Aprilie, Paulu care de câtv'a tempu erá in vorba cu o Companie americana pentru construirea unui drumu de feru, dîse amiculu seu:

— Mi se presenta o ocaziune de-a face probe și de-a me consolidá in carier'a mea. Mi se ofera directiunea lucrariloru unui drumu de fieru in Luisian'a. Voiu fi dar' silitu a lipsi mai bine de unu anu. Nu potu se iáu cu mine pe Hortensi'a, și cugetulu de-a ó parasí 'mi sfasia anim'a. — In amoru neincrederea este unu meritu. N'asiu incredintiá pe Hortensi'a fratelui meu... Tie iase tí-o incredintiezu. Vei veghiá asupr'a ei cá asupr'a unei sorori, și preste unu anu, candu me voiu întórce, o voiu gasí neatinsa și démna de mine că-ci va fi soçi'a mea.

— Te poti increde in mine, respunsé fórte simplu Emilu stríngéndu man'a amiculu seu.

Si Paulu a plecatu liniscitu și incredintiatu.

Si ei remasera singuri. — Dens'a cu tóte seduce-rile frumsetiei și ale tineretiei, elu cu tóte ardorile unei animi virgine la două-dieci de ani deschisa tutu-

roru pofteloru și aspiratiuniloru amoróse. — Acestu focu inabusitu primise într'unu modu de totu inocente se traiésca impreuna cu acea ierbarie de pusca, fàrà a cugetá cã potu fi pe lume schintei, si in aceste schintei germenele imediatu alu unoru explosiunii grozave.

La dóuedieci de ani, ei se lipsira, densulu de dórintiele lui, ea de instinctele ei, spre a concentrá tóta cugetarea loru, tóte convorbirile loru, tóte vointiele loru in facerea detoriei primita si indeplinita.

Si totu-de-a-un'a, cându Hortensi'a se intorceá de la atelieriu, candu Emilu se duceá se-o ascepte la esírea dela lucru, ei vorbiáu de amoru si pasiune, — elu pledandu caus'a amantului absente, ea lasandu-si anim'a se se legene dulce la aceste murmure pline de dulcétia.

Si duminec'a candu nu aveáu de lucru, cându atelieriulu erá inchisu si se duceáu amendoi la Meudon, la Saint-Mendé, la serbari, la intr'uniri de placere, trectorii se opriáu spre a privi acésta parchia asiá de tenera, asiá de frumósa, — carei'a tóte radiele fericirei pareáu a-i suride si fie-cine 'si diceá vediandu-i:

— Cãtu e de placutu amorulu!

Si vecinii lui Emilu, lornetându feréstr'a unde sie-deá sér'a acestu duo atátu de armoniosu, diceáu:

— Acolo-i paradisulu!

Acestu paradisulu erá unu infernu!

Silitu a vorbi de amoru tinerei fete, Emilu sêntise desceptandu-se într'ensulu, — ecou magneticu — o lume de sensatiuni ciudate, a caror'a actiune si natura cautá in zadaru se si-o ascunda.

Pe de alta parte, silita se-lu asculte, tener'a copila sfêrsise prin a-si dice cã nici o vóce in lume nu vorbiá mai bine limbagiulu adeveratei pasiuni, si cã femei'a care ar' fi iubita asiá cum scie se iubésca Emilu, ar' fi un'a din cele mai fericite.

Flacar'a ce densii voiáu se tiéna aprinsa pentru unu altulu î-i ardeá pâna la madua; si scrupulu, si detori'a si juramentulu datu celui absente, nu-i usiuráu intru nemicu, cã-ci flacar'a se mariá si-i mistuiá.

Fàrà a-si fi spusu unu singuru cuventu; fàrà a fi pusu cea mai mica confidentia in vre-unu gestu, in vre-o privíre, ajunsera a se spariá de acea intimitate, ajunsera a nu mai indrasni se vorbésca de Paulu, de amorulu lui si de sperantiele lui. Numele lui nu se mai pronunçiá; elu ar' fi sunatu la urechile loru cá o infruntare.

Preste puçinu nu mai avù pentru Hortensi'a nici atentiuini, nici prevenintie, — atátu de multu se temea se nu se tradeze. Incepù se-i vorbésca de cunoscintii ce nu facusè nici odata si de intrigi amoróse ce nu esistáu.

Cumperá dela librarii fotografii de femei galante si le aretá Hortensiei, dîcîndu-i:

— Ast'a e amant'a mea.. Cum o afi? — Ei nu-si mai curtisáu.

Si Hortensi'a raspundeá cu o nepasare deseversita:

— Este prea frumósa.

— Si amendoi se despartiaú si mergeáu se se culce in camer'a loru, unde inse nu dormiaú ci plângeáu amaru.

De dóue luni, Paulu nu mai scrieá, nu mai raspundeá la scrisorile lui Emilu.

Hortensi'a scrisese de dóue ori, fàrà a primi respunsu.

* * *

Asié stateáu lucrurile in deminétii'a de întâiu Januariu.

Emilu asceptá se se scóle Hortensi'a, spre a-i face urrari si a-i presentá darulu seu de Anulu nou.

Lui i succese se procure dela parintii lui Paulu o fotografie redusa a portretului acestui'a, si o pusese într'unu frumosu medalionu de auru portandu in mici brillante initial'a Hortensiei.

Cându primi fét'a darulu si vediù portretulu lui Paulu, rosí, — apoi palí si incepù a plânge.

— Pentru ce aste lacrimi? dîsè Emilu aprópe lacrimându si densulu. — Se va întorce in scurtu tempu.

— D-t'a nu me intielegi, respunsè Hortensi'a.... plângu, dar' plângu de placere...

Si incepù din nou a plânge.

Emilu esí si nu se întorse decátu catra séra. Hortensi'a 'lu asceptá standu inaintea cuptoriului si plângendu mereu.

Medalionulu erá pe mescióra, de diumetate deschisu. — Emilu destulu de incurcatu intrându in odaie, aruncá fàrà se voiésca privírea spre elu si scósè unu tièpetu... portretulu seu inlocuise pe acel'a alu lui Paulu in medalionu!

— Dar' ce insémna ast'a? — strigá densulu. — Ce ai facutu Hortensia?...

— Lasa-me in pace, dîsè ea, luandu medalionulu si punendu-lu in sênu. Lasa-me... nu-mi mai vorbi.... vedu cã 'nebunescu!...

— Nebuna, repetá Emilu cu adevratu spariatu.

— Dar' bine, tu nu vedi nimicu!?... tu nu intielegi nimicu!?... strigá tener'a copila in prad'a unei violente esaltari. Nu vedi tu cã acésta esistintia devine cu nepotintia?... Nu intielegi tu cã te adorediu si cã acésta vietia de mintiuna si de constrîngere me omóra?...

Si incongiurandu-lu cu ambele s'ale braçie, ascunse, plângându, capulu in peptulu tenerului care tremurá cá unu bolnavu prinsu de friguri.

Elu lasá primului momentu alu acestei emotiuni tempulu de-a se linisce; apoi facîndu o sfortiare asupr'a-si, se scapá de strîngerea tinerei copile, si oblegandu-o a stá, îi dîse cu o vóce sfasiata:

— Si eu Hortensio, te adoru!...

— Ah! Domnedieule!.. intrerupsè Hortensi'a plina de bucurie.

— Lasa-me se vorbescu... te adoru! Si acést'a nu de ieri... de multu tempu. Am luptatu inzadaru contra acestui sentimentu care me munciá...Nebunu ce erám! — Cum se nu te iubescu óre?...

— O! 'ti multiemescu... amiculo meu...

— Lasa-me se urmezu... Cânda sêntiam cã acestu amoru se face stapênu pe anim'a mea, amentirea lui Paulu mi se puneá inainte cá o admonitiune. Acum o vedu inaintea mea cá o remușcare.

— Te iubescu!.. îngâná tener'a fét'a.

— Taci!... Aceste cuvinte sunfu o infamia, sermana copila! — elu e liniscitu acolo unde se gasesce, incrediendu-se in onórea nóstra, in loialitatea t'a si in cuventulu meu, si noi...

Elu se oprí, ne mai potendu de lacrimi.

— Pentru ce nu este aici!... dîsè Hortensi'a cá esita din fire.

— Fiindu-cã are incredere in noi. Cu nici unu pretiu nu-lu voiú tradá... mai bine se moriu!...

— Eu inca voiú morí de siguru!...

— — — — —

Ei se' oprira... si o privire ciudată se schimbă între ei că unu curentu magneticu. Tóte cugetarile loru, tóte emotiunile loru pareáu a se fixá asupr'a gândului de mórte evocata cá o amenintiare, cá unu refugiu séu cá o pocaintia.

— O! dá! re'ncepù tener'a copila, resumandu tóte impresiunile gramadite in acésta secunda, dorescu mai bine se moriu, decátu se cugetu a...

Ea nu sférsi. Erá se pronunția numele lui Paulu.

Emilu i-i luá ambele mâni, se puse in façi'a ei, si volindu a aflá cu o privire infricosiatóre, cugetarea desperata ce se ceteá in privirea tinerei fete:

— Vrei tu?... i-i diše incetu, cu o energia sumbra.

Hortensi'a se redicá.

— Chiar' indata! diše dens'a solemnu.

Si aruncându-se unulu in braçiale altui'a, se tiēnura multa tempu imbraçiasiati.

Pronunçiaserá hotarirea loru de mórte.

* * *

A dóna di deminétia, fórte de tempuriu, factorulu postei se infaçisá la domiciliulu lui Emilu, cu una episto'a recomandata, ce portá timbrulu postei din New-Orleans.

Batù la usia, suná in zadaru clopotielulu. Nimeni nu respunsé. Factorulu voiá se se retraga, candu tocmai o vecina 'lu oprí, afirmandu cá Emilu este acasa.

Suná din nou, batù ér' la usia... Cându de-odata vecin'a palf.

— Nu mirosi nemicu?... diše dens'a spariata.

— Nu.

— Acestu mirosu... de carbuni... Domnedieule! se se fi intemplatú óre vre-o nenorocire in asta casa?...

Portariulu intrebatu, spusé cá in ajunu, sér'a fórte târdíu, Emilu esíse se cumpere nesce carbuni.

Vecin'a 'si reamenti cá in ajunu de mai multe-ori vediusé pe Hortensi'a la feréstra cu ochii umflati si rosii de lacrimi.

— Nici o indoiéla, strigá dens'a, ei s'au omoritu... trebue se se insciintiedie autoritatea.

Politi'a chiemata deschisé usi'a.

Prevederile vecinei eráu intemeiate. Tinerii eráu intinsi, Hortensi'a pe patu, Emilu pe fotelu, neinsufletiti si reci.

Li se detera grabnice ajutóre.

Vai! tóte incordarile remasera zadarnice spre a insufletí pre Emilu. Gazulu carbonicu 'si facuse isprav'a: elu erá mortu.

Hortensi'a respirá inca... ea fù scapata.

Candu 'si revení in sēmtiri, functionariulu politiei procedá in façi'a ei la deschiderea epistolei recomandate catra Emilu.

Ea nu contineá decátu aceste cuvinte:

— „Scumpe prietene, 'ti urezu mii de fericiri tfe si femeiei t'ale, — cá-ci nu gándí cá asiú fi atátu de prostu pentru a crede cá ai asceptatu permisiunea mea cá se faci din Hortensi'a amant'a t'a!

Se nu-ti para reu cá nu te-ai tienutu de cuventu:

— suntu insuratu de-o luna Paulu.“

Hortensi'a dupa ce cetí acestea, se redicá si alerzá la fotelulu pe care erá intinsu cadavrulu lui Emilu, si aretandu-i scrisórea cu nisce mişcari febrile:

— Asiá dara, strigá dens'a, cá noi bine am fostu pacaliti!?

Si isbucni intr'unu hohotu de risu....

Serman'a fēta inebunise. Flor O'Squarr.

Crisianulu.

— Amentire din betrani. —

I.

Cându lun'a se ascunde in nori si-'n négra cétia
Pierdutu in visuri d'auru si pline de dulcétia,
Culcatu pre spate siede Crisianulu bravu románu
Románu de vitia vechia alu muntiloru stapénu.
Elu vede nori fantastici, portati de vigelia
Cum grupe se asiódia pre lun'a argintia;
Si-apoi cu dragu cuprinde cu ochii turm'a-'n siesu,
Si cându ochii-si redica spre ceriu norii s'a scersu.
Remas'au d'alb'a luna, plutindu p'ó mare alba,
Ea trece pre sub ceriuri cu jale si pribeaga,
In veci prin spatiu se trage a-lene; si trecúndu,
O multe, multe vede p'acestu intinsu pamentu;
Dar' cá Crisianu cátu tiene intregulu spaciú pe unde
Ajuns'au bland'a luna si radiale-i plapánde
Nu este neci vre-odata ca-a fostu neci ca-a mai fi,
Fecioru cá si Crisianulu in veci nu poti gasi.
Elu a venitu pre lume in di cu dulce sóre,
Erá o di de véra, — o di incántátóre;
Si paserea in codru cántá cu versu doiosu,
Cá-ci regele de codru — din ceriu descins'au josu.
La nascerea lui ceriulu lasat'au se se véda
O stea cu códa lunga, se scie lumea intréga
Cá rege mandru falnicu... venitáu pre pamentu.

Crisianu siedeá pre érba, departe cu-alui gandu,
Prin spaciuri infinite credea elu cá plutesce
Visá la visuri blánde, ce viétia indulcesce.
Dar' vai din visuri d'auru, adese se tredia
Cu ochii plini de lacrimi spre turm'a lui privia,
Crisianu planga.... Cum póte Crisianulu cá se planga?
Chiar' lumea d'ar' apune si sóre se se stínga....
Unu doru 'lu munciá tainicu, — unu doru care-'lu topesce
Unu doru de resbunare, di nópte 'lu muncesce.
Si cându i venia dorulu, — Crisianu celu blándu la facia,
Luá aspectu teribilu ce sangele-ti inghiatia...
Si cum se nu? — avutáu Crisianulu p'asta lume,
Unu tata blándu la façiá, unu scumpu si dulce nume,
In munti traitáu tatalu cá paserea in sboru —
In dulce libertate p'unu plaiu incántatoriu.
Dar' éta de-odata strainulu a venitu
Spre alb'a lui casutia mai multi a náválitu.
Tu n'ai dreptulu in tíera tu sclavu nóue ne esci,
In dreptu si-'n libertate n'ai dreptulu se traiesci! —
N'am dreptulu díce tatalu? — cu voce tunatóre,
Si-'n aeru stralucit'au securea-i sdrobotóre. —
Cadiutáu trei de-a réndulu sub mân'a romanésca,
Dar' éta-'n aeru luce o barda dujmanésca,
Ea fulgera, ea vine, lovesce bravu-'n peptu.
Si-'n sânge cade tatalu in lupta pentru dreptu, —
Muiere!... striga atuncia romanulu cu dorere,
Eu moriu, me ducu, din lume, lasandu-ti mangaere,
Unu fiu frumosu, si mándru cá stelele din ceriu
E fiulu meu si fi-vá din elu bravu cavalern.
Se-i spu cá alu meu sange versatúlu dujmanii,
Cá-ci am iubitu dreptatea si am uritu tiranii; —
Si dreptu mosfe-atuncia se-i dáí cându vá fi mare,
Cutítulu meu de sange udatu, — spre resbunare...

Trecut'au multu de-atuncia, — Crisianulu e 'n putere,
Cá-ci gem 'n bratia-i ursulu, teribilu de dorere;
Si-adesé privindu ceriulu la mam'a lui gândesce
Si-apoi scotiéndu cutítulu din téca mi-lu privesce;
Si di si nópte-i vine in gându ce i-a vorbitu, —
Iubit'a-i, dulcea-i mama ce atátu o-a iubitu....
Acum rema'au sēnguru Crisianulu p'asta lume,
C'o turma de oi albe umblá elu la pasiune,
Si tota scotiéndu cutítulu din tocu zimbiá cu dragu
Si-apoi cercá de taie prin cója cea de fagu;
'Lu invertia prin aeru cu focu si cu taria;
Dícea: Veniti-vá réndulu o dragu cutítu si tfe!

Adi muntele resma de-o lunga detunare
Sub s'eagulu libertatei s'aduna micu cu mare
Crisianu 'si iá cutítulu si cându vrea se pornésca
Aude-o melodia frumóca angerésca. ...

Privesce susu la codru... minune ideala,
 Elu vede o copila cuprinsa de sfiala, —
 Ea i-ncânta vederea si inim'a-i rapise
 Fiintia încântatore in lume câtu traise —
 Elu n'a vediutu că fêt'a ce stă inmarmurita
 Cu man'a-i mitutica de albu-i senu lipita.
 Uimitu dar' o privesce — că-i fêta elu nu crede,
 E dîna 'si dîce densulu si iute se rapede
 Spre ea că se-o ajunga — dar' visulu a fugitu,
 Si elu remane singuru, tristu, palidu, ametitu.
 Apoi redica capulu spre ceriu cu pietate
 Si dîce: Domne! esci dreptu si faci dreptate
 Am trei dorintie numai pre lume de-implinitu:
 Se scapu de tirani tiér'a, pamentulu meu robitu,
 Se 'mpacu iubit'a umbra a tatalui ucisu
 O! Dómne mare-i dorulu ce 'n sufletu mi-ai aprinsu.
 Si-apoi se 'mi dai o Dómne, se-mi lasi o fericire
 Se-mi lasi tu dîn'a care, rapitum'au din firă.

A ta vá fi respunde unu glasu din alta lume
 Unu viersu doiosu de angeru, — si éta! o minune!
 Din ceriu descinsáu óre? — esítáu din pamentu?
 Ori a sburatu din aeru, pre dulci aripi de ventu?
 Că-ci dîn'a dragalasia, — vorbiá cu dulce glasu,
 Crisianulu inse-'n dulce lesinu pareá remasu.
 Pre munti atunci in foculu ce lun'a 'lu arună,
 Tabloulu celu mai mândru din lume se oglindă.
 Elu stá 'n genunchi si dîn'a pierduta-'n fericire
 Aveá in ochii negrii o lume de iubire.
 Dîn ceriu luceferi splendidi in giuru de ei resfrangu
 Cununi inaurite de roze ce se stingu.
 Erá frumósa, mandra, vedenie din ceriuri
 Menita se aduca o lume de misteriu. —
 Si pèrulu ei cá radi'a de sóre, 'n ventu falfaie
 Si cându se-asiédia-in nnde, lovesce-a ei calcăie.
 Crisianulu o privesce — si Ea cu dragu i dîce:
 A ta sum, de prin mene tu poti se fii ferice....
 A mea!? Crisianu raspunde in dulce aiurire —
 A mea — de unde Dómne atât'a fericire! —
 De multu umblu prin lume pribeaga si straina....
 (A dîsu, — si pareá angeru scaldându-se-'n lumina)
 Si cautu cá se afiu romanu de soiulu teu
 Zadarnicu a fostu drumulu, desiertu necasulu meu,
 Pâna-ce in o séra — la foculu blându de luna
 Vedeámu cercându-ti buz'a cutitului de-i buna,
 Taiái prin lemne ageru, prin coj'a cea de fagu
 D-atunci Crisiane dulce te vedu, si 'mi esci dragu.
 Dar' cene esci tu sucumpa de ceriuri data mie
 A dîsu Crisianu privind'o in dulce reverte.
 Eu sum fiic'a lui Romulu, ér' Tu de esci alu meu
 Te juru pe umbr'a mamei, — pre bunulu Ddieu, —
 La lupta fugi alérga si eu te voui urmá,
 Voiu fi falósa-'n lupta, luptându de-a drépt'a-ta.
 Ea dîce — elu tresare, — o stringe-'n senu cu doru,
 Sub radiele de luna — calare fugu in sboru, —
 Si-'n fuga pre sub lun'a ce-'n senu de nori se culca,
 Crisianulu ast'felu dîce, iubitei ce-lu asculta; —
 Iubita! multe veacuri trecátu de dorere,
 Trecu veacuri cá minute, Romanulu totu nu pere.
 Amare tempuri fostáu pre tiér'a mea doiósa
 Pre riurile limpedi, prin munti prin vái frumóse,
 Cadavre deformate in sange se vedeáu,
 Eráu voinicii tieriei ce patri'a-si padiáu.
 Ei au luptatu cu fala cum sci luptá Romanulu
 Sositunea acum'a si noua scumpa rândulu,
 Misielu este romanulu ce fuge-atunci de mórte
 Cându susu in ceriu lucedse traiu nou si nóua sórte.
 Se mergemu, ... susu in ceriuri vedu ta'ta cum zîmbesce
 Tu nu-lu vedi — iá te uita, si vedi cum te privesce.

II.

Ei sbora cá si gândulu — pierdutu in pribegia,
 Doi spectrii pareáu ambii — fugindu pre cea campia.
 Ei nu stáu că-ci departe o patria-i ascépta,
 O patria iubita de drepturi insetata....
 Si cându pre ceriu se vede, o radia de lumina
 Din dulcea aurora; ei mersulu 'si alina,
 Si stându pre o colina privescu in departare,
 Cum tiér'a-i prefacuta in cemeteriu de jale. —
 Ardu satele frumóse — si fumulu se rotesce
 Cu norii cei albastrii incetu se contopesce;

Si-'n marea cea de flacari in spasmuri de dorere
 Se misca-o turma 'ntreaga, lipsiti de mangaiere,
 Er' impregiuru de foculu, ce aerulu incinge,
 Se misca 'n focu de sóre arm' scaldate 'n sange...
 Aspectu teribilu, — ceriulu se acopere de nori
 Prin lumea spaiméntata, trecu crâncene fiori....

Acolo-i loculu nostru, acolo e de noi,
 Cându tiér'a are lipsa de bratie de eroi!
 Asiá a dîsu Crisianulu, si 'n dulce liniscire
 Saruta d'alb'a fačia a junei de iubire....
 Si-i dîce: Déca ceriulu a scrisu in cartea vietiei,
 Cá se murimu in lupta pre pragulu teneretiei,
 Speréza!... că-ci departe dincolo de momentu,
 O viétia angerésca ne-ascépta suridiéndu. —
 A dîsu si-a datu navala prin óstea dujmanésca

Pre ceriuri mandrulu sóre, statea cá se privesca!
 Crisianu pareá ferice că-ci gându-i s'a 'mplenitu,
 Momentulu resbunarei... in fine a sositu;
 Si dreptulu ce de seculi erá despretiuitu,
 Cu sânge-acum 'lu scrie Crisianulu celu voinicu,

Precum in sboru cá ventulu doi vulturi se iniapta,
 Prin aerulu subtîre tienéndu o cale drépta,
 Si-apoi cu ochii 'n sange, — cu ghiarele 'nclestare,
 Se sfartica se-'nhatia in lupte desperate;
 Asia luptá Romanulu, de veacuri subjugatu,
 Dar' cá Crisianu voiniculu, neci unulu n'a luptatu;
 Că-ci riuri lungi de sange pre urm'a lui curgea
 Amaru si vai — de-acel'a ce 'n calea lui cadea.
 Elu are 'n man'a drépta cutitulu plinu de sange,
 In man'a stânga pórtá baltagulu cruntu, ce frange
 Cu o singura lovire, o claie de dujmani....
 Asia erá baltagulu strabunilor Romani!!!
 Si-n foculu celu de lupta Crisianulu se conduce,
 De-unu tata neferice, de-o patria ce plange.
 Cându drépt'a lui slabesce — cându tat'a-i multiemitu
 Si striga susu din ceriuri, destulu! — sum resploituu!!
 O patria infranta — in lantiuri ferecata
 Sta trista inainte-i de lacrimi inecata.
 Si-atunci Crisianulu éra-si redica bratiulu greu
 Si vai! de celu ce cade strivitu sub pumnulu seu!
 Lucescu la focu de sóre pusi, arme otielite,
 Si osti deprinse-in lupta — in lupte-imbetranite,
 Precându Romanii singuru cu bâte inarmati,
 Oppunu glóntieloru pieptulu si lupta bratiu fa bratiu...
 Romanulu inse lupta cu focu si cu potere,
 Că-ci dreptulu i demânda, că-ci patri'a o cere....

Rosítusau pamentulu de sangele versatu,
 Si lun'a resarinda in ceatia s'a-'mbracatu, —
 Acum campulu apare pustiu si plinu de óse,
 De mâni smulse din trupuri, pecióre sangeróse.
 Aspectu teribilu! ceriulu pareá că se-'ngrozesce
 De faptele ce omulu pre lume 'ndeplinesce.

Dar' printre óse rupte, prin campulu fărà viétia,
 Se vede-o umbra négra, prin stratulu grosu de cétia;
 Si pare cá din grup'a cadavreloru ciuntite
 Scolatusáu geniulu bataiei adormite,
 Si plange singuratecu vediéndu-si jerft'a s'a....
 Dar' cene póte spune — că umbr'a cin' erá?
 Nu-i umbra că-ci sioptesce, cuvinte desperate
 Crisianu! Crisianu! ea dîce si 'n albu-i peptu se bate;
 Si-apoi prin vèntulu noptiei resuna durerosu
 Unu cantecu ce s'asiédia pre siesulu sangerosu.

III.

In lantiuri Crisianu jace, pre paie mucedite
 Privit'lu unde cade din visuri aurite!
 Asia e crud'a lume; — cându credi in sórtea ta,
 Te bate si te-'ntórce, asia cum tu n'ai vrea.

Crisianu suspina-odata din inima cu jale
 Si dîce: — „Nepatrunse-'su in veci caile tale
 O Dómne! si la tene e totu ce asceptamu,

Fii bunu cu neamulu nostru din sufletu te rogamu
Iubesci tu libertatea, — si vréi tu îndurare?
Apléca-le la ómeni. — tu poti, cá tu esci mare...
Ori vréi cá lupi selvatici, cá tigrii in manfe
Se vedí serman'a lume cum crancenú o sfasie;
Atunci, atunci o Dómné! esci mare si-nduratu
O credu — dar' spune-mi totusiu de ce ni-ai si creatu.
Seraca Romanime! poporu batutu de sórte
Tu plangi in suferintié! tu tragi pe patu de mórte,
Si déca-unu fíiu cá mene redíca versulu seu
E hotiu... ast'a-i dreptate, o mare Ddiéu! —
Tu versi sudori de sange, udandu pamentulu, care
Dujmanii ti-lu disputa cu grea nerusínare!
Tu plángi in jugu de veacuri, si cei ce te privescu
Arunca tina — asupra-ti cá-'n Domnula celu cerescu,
Tu lucrí, tu faci totulu in tíer'a ta strabuna
Si totu nu-ti redíci fruntea din tina din tíer'na —
Amaru — amaru de tene o scumpa romanime!!...

Dar' ce-i? cene me chiamá? me striga óre cine?
Me striga, ér' me chiama, — o drepté Domnedieu!
Se moriu voiescu dar' faciá se dau cu ei nu vréu!⁴
Si ochii lui se 'ncrunta teribilu si inóta
In sânge, si o lume de ura in ei pórtá,
Si-apoi prindiénda cutítulu cu focu si cu tarie
Lovesce-si peptulu fragedu si díce 'n agonie:
— „Eu moriu! dar' tnei dorintie avut'am de'mplinitu:
Pre tatalu-mieu din ceriuri se-lu sciu cá-i multiemitu,
Poporulu meu din lantiuri se-lu vedu eliberatu
Si-apoi pre patulu mortiei cu lumea impacatu,
Se plecu fruntea pe senulu iubitei ce m'ascépta...
Dar' éta! numai prim'a dorintia mi-a fostu drépta.
Cá-ci numai senguru tatalu din ceriulu instelatu
Se pare cá-mi zímbesce si-mi díce: — 'su resbunatu;
Er' patri'a-'n dorere, — strivita sub dujmanu
'Mi díce: Vedí cátu suferu ó! dragulu meu Crisianu.
Si eu, eu care-odata jurám pre totu ce-i sfântu
Cá voiu luptá cu fala se scapu acestu pamentu,
Ajuns'am unu netrebniecu, — in lantiuri ferecatu
O! lume 'nsielatóre, — destínu neimpacatu!
Vai sangele meu curge... sub méne ciocotesce...
Pamentulu se restórna... si lumea se-'nvértesce...
Amaru, amaru... vai mie... O! unde este Ea? —
In' crantulu focu alu luptei... vorbiá si-mi surideá...
Si cându vre-o díce ómeni m'au prinsu si m'au legatu
Perit'au din vedere... e mórta?... a scapatu?
Eu nu sciu! — ah cum dóre... ce óra fiórósa
Cándu sufletulu se lupta se fuga dintre ósa...
Dar' ce s'aude-afara... unu glasu mangaitóriu
Unu cantecu de dorere... de giele si de doru...⁴

Asié vorbiá Crisianulu, luptându-se cu mórtea...
... Din ceru preste coline — incetu discindeá nóptea.
Crisianu nu se-'nsielasé unu cantecu resuná,
Si frundia, vai si codru... plángéá si-lu ascultá;
Si cum incetu cu 'ncetulu cantarea se stíngéa,
Asia Crisianu cu-'ncetulu poterile-si pierdeá.
Dar' cantecu-'ncetase. In negr'a inchisóre
Strabate-o radia dulce, lumina 'nviatóre,
Crisianu deschide ochii mai stinsi, scaldati in sânge
Si dóue braéie albe 'lu stringu la sinu... elu plange.
— „Vii prea târdá! — sioptesce iubitei in doreri.
— „De ce? — cându-ti aducemu multími de mangaiéri!⁴...
— „Destulu... privesce ran'a si sangele ce curge
Si faci'a mea palita si lantiulu ce me stríngé, —
Si vedi déca se póte in lume se mai esu; —
Din cartea omenimei... Crisianu acum e scersu.

E scersu si urmatorii romani din neamulu meu,
Rogase-voru vre-odata la bunulu Ddiéu?
Se ierte pre Crisianulu: — dar' ce dícu... sum iertatu,
Au nu pentru dreptate si tíer'a m'am luptatu?
Deschide-ti draga sênulu se radiému fruntea mea
Cá-ci sórtea-mi de si aspra, dar' totusi n'a fostu rea.
Si éta din trei doruri, ce-adesu le oftámu eu
Se vedu plinite dóua... cá-mi moriu pre sênulu teu.
Saruta-me dragutia... saruta-me cu doru...
Si dupa mórte spune... inbitulu poporu...
Se faca toti cá mene... ah! ran'a... éta moru
@!.. Dómné... vérsati darulu... spre scumpulu... meu poporu!⁴

Iubit'a lui atunci'a in crud'a dèspèrè
Sorbitáu de pre buze-i cu dulce infocare
Veninu si sange negru... O multu Ea l'a iubitú,
Cá-ci sub acea dorere indata-a nebunitu...

Prin codru vèntóriu vedíuse adese-ori
O féta cá unu angeru, — privindu albastrii nori,
Si viersu dófosu prin aeru adese resuná
— Ascépta-me Crisiane — cá-ci totu voiu fi a t'a! —

GEORGIU SIMU.

ETICHET'A.

III.

Despre prezentare: Agraire (titulare.) — Visitele. — Folosirea cartiloru de visite. — Donurile. — Primirile.

Capítulu de faciá 'lu consacramu unoru datine, cari figuréza in viét'ia sociala cá reguli potemu díce nestramutavere. Ast'a data vomu atinge numai regule generali, lasandu mai la urma tractarea casuriloru deosebite.

Incepénda cu prezentarea, avemu de insemnatu, cá déca voimú se presentamu pre cutare barbatu la o femeia, la acést'a trebue se ceremu mai antáiu voi'a femeiei respective. Presentarea are a se face pre lángá intreventrea cutarui amicu comunu séu cunoscutu si de regula barbatulu se presentéza femeiei — din contra nici-cándu. Déca presentamu pre barbatu la barbatu si pre femeia la femeia, totu-de-a-un'a presentamu pre celu de rangú mai micu celui de rangú mai inaltu; ér' la cei de asemenea ranguri pre celu mai teneru celui mai betranu.

Etichet'a aduce cu sine cá pre barbatu se-lu conducemu inaintea damei, care nu are a se redíca din sietiú, decátu déca i se presentéza unu prelatu besericescu séu vre-o persóna mai betrana si mai de rangú; apoi ne esprimamu cámi asié: „Concedet'i-mi se ve prezentezu pre Augustu Todorescu advocatu in...“ De regula femeia nu are a se numi cá-ci se presupune cá barbatulu seie cui se presentéza. Ambii presentati apoi se pléca; inse nu dau mâna unulu cu altulu, numai déca spre acést'a da ansa femeia, — cându apoi ea incepe conversarea. Prin salóne numai atunci se presentéza barbatulu la cutare dama, déca ea poftesce acést'a. Altcum femeile mai inaintea in vrésta 'si potú presentá teneri, si déca cu privire la acést'a nu si-a fostu esprimatu dorint'ia mai inainte; inse acést'a, dupa cum s'a observatu si mai inainte, numai femeile betráne o potú face.

Cándu se presentéza o tenera la o dama mai betrána; cea de-ántáia se pléca tare, ér' cea din urma numai cátu 'si intinde mân'a, dara nu se scóla. La presentarea nevesteloru si feteloru mai inainte in vrésta si damele betráne inca se scóla puéinu din sietiulu lorú.

Agrairea séu titularea nemidiulocita dupa presentare la noi e mai puéinu complicata cá in Franci'a unde d. e. ori cine se intitulezá „Monsieur“ si „Madame“ — totusiu si la noi prin unele sícetati nu se face prea multa ceremonia. Pre functionari de ranguri mai inalte, precum suntú d. e. preotii, oficirii, medicii si magnatii i agraimu dupa rangú: Eccelenti'a T'a, Reverinti'a T'a, domnule consiliariu, domnule generalu, domnule medicu

etc., etc. Mai departe la agrairea magnatiloru adausulu cuventului „Domnu“ n'are locu, e destulu titlulu singuru.

In societatile mai alese, preste totu puçinu se folosesc la agrairi cuventulu „Domnu“ — se folosesc totusiu mai alesu façia de cei de unu rangu mai micu. Cei ce se invêrtescu prin societati 'si dâu titlulu cuventu, sêu se agraiescu dupa nume: Toderene, Campéne etc. Cându o dama culta, agraiesce pre cinev'a: „Domnule Rosiu!“ potemu fi convinsi, ca acestu „Domnu“ nu-i de unu rangu cu ea si nu apartiene societatiei ei.

La noi fetele se tituléza: „Domnisióre“ éra muierile: „Dómne.“ Cându muierile mai au si unele title dupa barbati, apoi in aseminea casu se agraiescu de dupa acele.

In secolulu de facia, multi in multe çipuri au scrisu in contr'a visiteloru. Cu tóte acestea visit'a este o regula nestremutavere, încâtu inaintea ei trebuie se se plece si acei'a, cari altmintrea in principiu ar' fi in contr'a ei. Ba, fiindu acést'a bas'a vietiei sociale, trebuie se recunóscemu togma lips'a ei nedispensabila.

Cu cinev'a potemu conveni undev'a de o mia de ori; dar' nu-lu potemu invita nici cà ne póte invita, déca pâna acoloa nu ni-amu facutu visit'a.

Visit'a propiaminte este o introducere in cunosciintia, in câtu dela ea atérna si sustiênera cunosciintiei. Cu nimicu nu potemu instrainá dela noi cunosciintia care nu ne convine sêu care dorimu se incete, cá-si cu ajutoriulu acestei reguli sociale. Cá cinev'a se ne precépa vointi'a pe viitoriu, e destulu atât'a, cá se nu facemu visita regulata sêu se incetamu cu visitele. Inse visitele prime, fie ori câtu de neplacute, totu-de-a-un'a trebuie cá se le re'ntórcemu.

Nu se siede cá se mergemu de dóue ori dupa olalta la o casa, cu care nu stamu in amicétia; totu-de-a-un'a trebuie se acceptamu, cá se ni-se re'ntórca visit'a.

Cându se intêlnescu dóue dame la a trei'a casa, si apoi se invita un'a pre alt'a, totu-de-a-un'a cea invitata face vediut'a prima. Se intielege de sine, cá déca nu suntu de unu rangu, apoi cea de rangulu mai micu se retiêne dela pasiulu primu, acceptându pâna o invita cea de rangulu mai mare.

Afara de visitele regulate, suntu încã si alte ocasiuni, cându trebuie se facemu visite. Femei'a tenera cu barbatulu seu face visita in anulu celu de-ântâiu alu casatoriei pre la neamuri si pre la acei cunoscuti cu cari vrêu se remâna in amicétia, si visit'a acést'a de respectivii se re'ntórce in restêmpu de optu zile. E usu, cá si mamele tenere se se cerceteze la dóue-trei septemâni dupa nascere. La ntemplari de giele, consangeni si amicii mai intimi 'si impartiesiescu condolinti'a loru pe calea visitei mai curêndu, éra cunoscutii la optu diece zile dupa casulu mortiei. Cându cinev'a, se asiédia in cutare tiênutu, atunci face visita pre la toti vecinii care visita așiderea e a se re'ntórce inainte de espirarea aloru diece zile.

In casulu absentiei visitatului, lasamu unu biletu de visita indoîndu-i puçinu coltiulu dreptu de-asupr'a, déca visit'a a fostu numai de reverintia ori detorintia, — ér' déca visit'a s'a facutu pentru regularea cutaroru afaceri atunci se indoie puçinu coltiulu de-a stâng'a de desuptu a biletului.

Cu privire la forma, cartile de visita suntu mari-sióre, simple si scrise cu litere pe papiru neluciosu.

De regula numai numele se pune pe ele. Femeile maritate inse a uneori mai punu si numele parintiloru oru d. e. *Mar'ia Radulescu nasc. Cichindealu.*

Pre cartile de visita, magnatii 'si punu inaintea numelui si titlele; inse ast'a o facu numai magnatii, cari posedu diplome de nobilime. Titlele dobândite, precum suntu ale generaliloru, consiliariloru etc. etc. se punu numai pre astfelu de carti de visita cari suntu menite anume pentru visite oficióse, intielegêndu-se de sine, cá societatea intru care ne invertimu si asié scia, cu cine are de a face.

Insemnele sêu coronele arare-ori se punu pe carti de visite — amendóue de-odata apoi nici-cându. Magnatii așiderea 'si lasa titlele, cându pe de-asupr'a numelui punu coróna.

A uneori casatoritii 'si facu cartile de visita la olalta in acestu modu: *Aureliu Codreanu si soci'a sêu Aureliu Codreanu si soci'a s'a An'a nasc. Gram'a.*

Mamele, cari 'si facu visite cu fiicele loru prezentate deja, cându si cându se folosescu si ele de carti comune d. e. *Silvi'a Abrudanu nasc. Dumbrav'a si fiicele.*

Cartile de visita se tramitu dupa fidantiarile si cununiile deja publicate; la dilele onomastice sêu cându cinev'a s'a destinsu ori s'au inaintata in oficiu si rangu. La asemeni casuri in coltiulu dreptu dedesuptu alu cartei de visita se punu aceste trei litere: *g. m. s.* adeca: „gratulationea mea sincera.“

Cu ocasiunea calatoriei așiderea trebuie se tramitemu carti de visite, si pe coltiulu dreptu de desuptu insemnamu literele urmatórie: *r. b.*, adeca „reimasu buuu.“

La anulu nou, consangeni si amicii așiderea i-si tramitu carti de visita, cu acést'a subscriere: *a. n. f. p.*, adeca: „anu nou ferigitu, poftescu.“

Afara de acést'a, amicii buni se si cerceteza unulu pre altalu si decumv'a cerculu de cunosciintia e prea mare, tóta lun'a lui januariu sta la dispositiune si visit'a are locu inca si la dóue-trei septemani dupa anulu nou.

Barbatii, cari suntu amblatori la vre-o casa, de regula tramitu câte o carte de visita pentru fie-care membru din familia. E de observatu inse, cá dam'a nici cându nu tramite la barbatu carte de visita si pre acést'a nu 'lu gratuléza nici la anulu nou, nici la diu'a onomastica. Esceptiune facu in acést'a privintia consangeni si amicii, caror'a inșe nu le tramite carti de visite: ci le scrie epistóle, cari inse se potu scrie si pre dosulu bileteloru de visita.

Cu privire la visite mai avemu inca de insemnatu, cá órele prescise pentru ele suntu cele dela 11—1 mediuali. Mai inainte ori mai tardiu numai la astfelu de case se cuvine se mergemu, cu cari stamu in legaturi intime. Dómni'a casei apoi in órele prescise — déca se afla acasa — e gata de primire; așiderea si fetele ei. Salonulu de primire éru'a trebuie incalditu ér' vér'a ventilatu. Nu póte fi lucru mai neplacutu si mai ridiculosu, cá si cându cinev'a face visita in ór'a prescisa, si atunci trebuie se accepte intr'unu salonu golu si frigurosu pâna-ce casnicii se imbraca. Altcumu in aseminea casu e mai cuviintiosu a ocupá pre óspeti cu carti ori altceva, nefindu cu cuviintia a-i retiené mai indelungatu intr'o chilia rece si góla sub pretesulu, cá dómni'a ori domnisiór'a casei nu se afla acasa ori e tare ocupata.

Óspele petrece celu multu o diumetate de óra si dupa-ce sosescu altu óspe preste 2—3 minute se departéza. Dómni'a casei cu afabilitate retiêne pre indeparta-

toriu (firsece pre dama, pre barbatu nici-cându) cu cuvintele aceste: „unde grabesci?” „te si duci?” etc.; — altmintrea la visite că aceste retienerea fortiata nu se cuvine. Dómn'a cu indepartatoriulu d'impreuna se scóla făcându de scire servitoriloru prin clopotielu; si déca, se afla barbati in salonu — si acei'a se scóla; inse damele numai in ast'feliu de casu, cându se indepartéza vre-o dama mai alésa séu mai betrâna. Dómn'a casei, pre femei le petrece pâna la usi'a salonului; inse mai departe nu; pentru-câ are detorintia a remané cu óspetii din casa.

Déca stapénulu casei se afla a-casa, séu la casa se afla fete mari, in aseminea casu acesti'a petrecu afara pre óspeti pâna la usia. Dam'a nici cându nu-lu póte petrece afora pre barbatu.

Femeile si barbati 'si lasa cabatele in antecamer'a salonului.

In salonu barbatulu' intra cu pelari'a in mâna, si o asiédia pre unu scaunu séu alta mobila mai simpla de lângă usia; inse nici-cându pe mésa, fortepianu séu in altu locu, de unde apoi la indepartare ar' trebui că se o caute, ce'a ce totu-de-a-un'a apare prea ridiculosu si comicu.

Sub tempulu visitei nu se cuvine a lapedá manusiele.

(Va urmá.) JOSIFU I. ARDELEANU.

Deminéti'a.

Multu sublima e verdéti'a!	Vedu albinele noióce
Demanéti'a,	Muncitóce
Totulu pace renascundu...	Adunandu-si ouculu locu,
Vedu campi'a cum simbesce,	De pre florile gingasie
Straluceóce	Dragalacie
Si-audu pacesca cantandu.	De pre crinulu rapitoriu,
Soi poeti'a natuca,	Tata-alu dilei rege mare
Sae' ca fura	Cum apare
Radie vii din ochii mei	Inte'unu ceru de radie vii;
Candu priveócu pe valea verde,	Si natu'a cum saluta,
Ce se pierde	Renascuta,
Inte'unu ceru de fluturci.	Alu ven rege pe campii.
Si mai colo'n cugetare,	& sublimu, o! Dómn'e sfinto
Meditare	Si cuvente
Afundatu óspiritulu mieu,	N'am, se potu a-ti exprima
Intalnesce poesia	Bucuri'a, fericitea
Se campia	Si nimicea
Unu oplendidu Glyceru.	Ce senti anim'a mea:
Se campi'a profumata,	Candu in óla demanetiei
Inomaltata,	Blainlu vietiei
Cu fermóde floi de Maiu	'Lu vedúca ochii mei,
Saxecu: pacea, multiemicea,	Candu priviam campi'a verde,
Fericitea	Ce se pierde,
Saxecu chiaz' divinulu Maiu.	Inte'unu ceru de fluturci.
Ah! atunci'a a mea lyza	Candu in lunca-i demanetia,
Me inopira,	A mea vietia
Si me indémna a cantá,	In placeti se desfatá,
Si operantiele voióce	Candu iluzii gatióce
Scatióce	Si voióce
'Mi apazu in calea mea.	Impleteau cunun'a s'a,
Si in dumbra'va recoroóca	Candu in cadutulu poesiei
Si umbroóca,	Si juniei
Vedu ideile-mi nascundu;	Leganatu sufletulu mieu
Si in tainica-acea vale,	Cu o pura concieintia
Blinu de jale	In credintia
Audu ciulu murmurandu.	Aldorá pe Donnedieu. Alarma.

MOMINTE DE DISTRACTIUNE.

Viéti'a, amorulu si prefacatori'a suntu cei trei re-regenti ai lúmei; amorulu domnesce tiranicu, viéti'a constitutionalu si prefacatori'a câtu se póte mai popularu.

Ce deosebire esiste intre o femea cu peru negru si un'a cu peru blondu?

— Perulu negru e indicele autoritatiei (?) ér' perulu blondu alu regimului constitutionalu, unde gasinu Domnu, Camera si Senatu....

Opiniunea asup'r'a justitiei. Dreptatea ce o primimu de la tribunalu face totu atátu câtu sanatatea ce o capatamu de la farmacia; — cea de-a casa totu e mai buna.

Cum 'ti poti maritá fét'a fara ai 'dá zestre? O dama care ardeá de dorintia de a deveni sócra, intalnesce pe o amica a sa si o agraesce plina de bucuria:

— Scump'a mea, mi-am maritatu fét'a!

— Ah! atátu mai bine, — dar' cum ai facutu? Ginerele d.-tale s'a invoitu se o ia fara zestre? ori l'ai incredintiatu că ai avere?

Viióti'a sócra ride cu hobotu:

— Nici decumu! — Amu pusu pe doctorulu meu se-lu incredintieze că nu traiescu mai multu de 6 luni si a crediutu!

Epitařulu unui orologeriu. „Aci jace intr'o positie orisontala corpulu orologierului. Onorea fú resortulu realu alu vietiei lui si prudenti'a regulatoriulu fapteloru lui. Mişcarile lui au fostu in totu-de-a-un'a bine regulate si frie'a de Ddieu si iubirea pentru aprópele seu a.i fostu totu-de-a-un'a chei'a consciintiei lui.

Elu dispunea atátu de bine de timpulu lui, in câtu órele, pentru densusu, treceáu intr'o larga sfera de placere si de delicii, pana ce lantiulu dileloru sale se rupse la 57 de ani. A luat cu densu speranti'a de a aparea curatu de ori-ce imperfectiune in faci'a marelui orologeriu alu universului.“

Inaintea unei executiuni. Inainte de-a fi dusu delinquentulu X. la spenzuratóre, — i se infatiosiaza preotulu si i-i dice: „Este detori'a mea a ve intrebá inainte de a face ultimulu pasu: — Aveti de facutu vre-o rogamine pre acésta lume, o dorintia, — se se faca voi'a d.-vóstra.

— Da parinte, lasati se se spénzure judele in loculu mieu.

Gacitura numerica.

De EM. F. NEGRUTIU.

6e a 2e5iu7ui la5e .

6e a 2e5iu7ui la5e i73i74a, 3e6a53a3a,
43e7e7e au5i3e 67u3e42u i72e3i4i05u,
4i 7u8i 7e2u7o42u3e, 4i 7u7'a a55i73a3a,
6e 2a7e 6o3e5i3a 4e 3u2u i7 2e2i7i2u 4i05u...

6e 2a7e 6o3a5i3a 4i 08u-7 a43a 7u8e
2u a7i8'a-7 67a2e5e 6a4ie42e i18i13o5u;
3a5' 3o5u5i 4a5' 3e 2a6e3u 4i 26i7u5i
4a5' 3e 7u8e

2ai! 7u 065e42u i7 2a7e 4i 2u58a
a7u 4eu 4i05u!

55. 55. 1o53a7e42u.

Terminulu pentru deslegare e ¹⁸/₃₀ Maiu a. c. Intre Gacitori se voru sortiá icóne frumóse si carti pretióse.

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu in Gherla.